

TRAIN THE TRAINERS

Η Ελλάδα εγκαινιάζει τη νέα εποχή στην εκπαίδευση των Καρδιολόγων

Από τις 3 έως 5 Ιουλίου 2026, στο ξενοδοχείο «Βυζαντινό» της Άρτας, πραγματοποιήθηκε το καινοτόμο εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Train the Trainers – Εκπαιδεύοντας τους Εκπαιδευτές», μια πρωτοβουλία της Ελληνικής Καρδιολογικής Εταιρείας σε συνεργασία με την UEMS (Section of Cardiology), την Ευρωπαϊκή Καρδιολογική Εταιρεία και το Royal College of Physicians του Λονδίνου.



Στόχος της πρωτοβουλίας ήταν η εκπαίδευση Καρδιολόγων που υπηρετούν σε εκπαιδευτικά κέντρα πλήρους ειδικότητας Καρδιολογίας, ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις νέες απαιτήσεις που απορρέουν από την εφαρμογή του Core Curriculum στην Καρδιολογία. Η σύγχρονη εκπαίδευση των ειδικευομένων ιατρών βασίζεται πλέον στις Εμπιστεύσιμες Επαγγελματικές Δραστηριότητες (Entrustable Professional Activities – EPAs), οι οποίες προϋποθέτουν συστηματική, διαρκή και τεκμηριωμένη αξιολόγηση της προόδου και των δεξιοτήτων των εκπαιδευομένων. Η μετάβαση σε αυτό το μοντέλο δημιουργεί αυξημένες απαιτήσεις για τους εκπαιδευτές και καθιστά αναγκαία την ανάπτυξη νέων γνώσεων, δεξιοτήτων και μεθόδων αξιολόγησης.

Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο έχει αναδειχθεί η

ανάγκη εκπαίδευσης και πιστοποίησης εκπαιδευτών κατά την εκπαίδευση στην ειδικότητα, καθώς και η διαμόρφωση μιας σύγχρονης εκπαιδευτικής κουλτούρας στην ιατρική εκπαίδευση. Αναγνωρίζοντας τη σημασία αυτής της μετάβασης, η UEMS και η ESC επέλεξαν την Ελλάδα ως αφητηρία για την υλοποίηση αυτού του καινοτόμου προγράμματος, με βασική επιδίωξη τη δημιουργία ενός πυρήνα πιστοποιημένων εκπαιδευτών, οι οποίοι θα μεταφέρουν στη συνέχεια τη γνώση και την εμπειρία τους στους συναδέλφους τους σε κάθε εκπαιδευτικό κέντρο της χώρας, συμβάλλοντας στην ομαλή μετάβαση στη νέα εποχή της ιατρικής εκπαίδευσης.

Τον συνολικό σχεδιασμό και συντονισμό του προγράμματος είχε ο Καθηγητής Καρδιολογίας, Πρόεδρος της UEMS (Section of Cardiology) και Αντιπρόεδρος της ΕΚΕ, κ. Λάμπρος Μιχάλης.

Οργάνωση και συμμετέχοντες

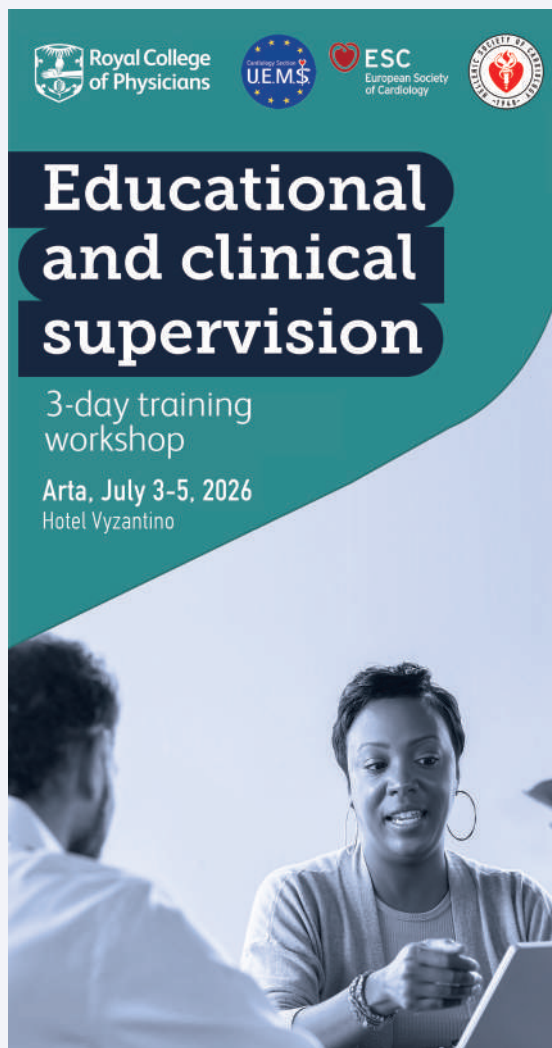
Το πρόγραμμα διήρκεσε τρεις ημέρες, η συμμετοχή στο πρόγραμμα, καθώς και η διαμονή των εκπαιδευομένων, παρασχέθηκαν δωρεάν, ως μια ουσιαστική προσφορά προς την καρδιολογική κοινότητα της χώρας.

Η εκπαίδευση οργανώθηκε σε μικρές ομάδες των 6-7 συμμετεχόντων, υπό την καθοδήγηση έμπειρων εκπαιδευτών από την UEMS, την ESC και το Royal College of Physicians. Για τα πρακτικά εργαστήρια αξιολόγησης της 2ης ημέρας, οι συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε τέσσερα εργαστήρια των δέκα ειδικών καρδιολόγων (εκπαιδευόμενων εκπαιδευτών) και ένα επιπλέον εργαστήριο δέκα ειδικευόμενων στην Καρδιολογία νέων ιατρών, ώστε να υπάρξει εκπαίδευση τόσο εκπαιδευτών όσο και εκπαιδευομένων. Με την επιτυχή ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας όσοι επιθυμούν θα αξιολογηθούν και θα λάβουν πιστοποίηση εκπαιδευτή (trainer certification).

Το περιεχόμενο και το εκπαιδευτικό υλικό — συμπεριλαμβανομένου ειδικού βιβλίου εργασίας («Educational and clinical supervision» workbook) — σχεδιάστηκαν και παραδόθηκαν από το Royal College of Physicians βασισμένα σε καθιερωμένα εκπαιδευτικά μοντέλα: την πυραμίδα του Miller για την αξιολόγηση κλινικών δεξιοτήτων, το μοντέλο λήψης αποφάσεων ανάθεσης (entrustment decision-making) των Ten Cate και συνεργατών, το μοντέλο ανατροφοδότησης Pendleton και την αναθεωρημένη ταξινομία μαθησιακών στόχων των Anderson και Krathwohl (βασισμένη στην ταξινομία του Bloom).

Η δομή του προγράμματος σε τρεις θεματικές ημέρες

Το πρόγραμμα οργανώθηκε γύρω από τρεις μεγάλες θεματικές ενότητες, μία για κάθε ημέρα. Η πρώτη ημέρα ξεκίνησε με το καλωσόρισμα και μια επισκόπηση της δομής του προγράμματος, καθώς και μια σύντομη παρουσίαση του συστήματος εκπαίδευσης κατά την διάρκεια λήψης ειδικότητας στην Καρδιολογία στο Ηνωμένο Βασίλειο, ως σημείο αναφοράς. Στη συνέχεια το βάρος δόθηκε στην κατανόηση του Curriculum: α) πώς η γνώση του προγράμματος σπουδών είναι κρίσιμη τόσο για τον επιτηρητή όσο και για



τον εκπαιδευόμενο, β) πώς συνδέεται με τις αξιολογήσεις και το «Decision Aid», και γ) πώς οι Εμπιστεύσιμες Επαγγελματικές Δραστηριότητες (EPAs) καθορίζουν την πρόοδο του εκπαιδευομένου. Ακολούθησε συζήτηση για τον ρόλο του εκπαιδευτή, μια επισκόπηση της αξιολόγησης και ξεχωριστές ενότητες για την κλινική εκπαίδευση. Η ημέρα έκλεισε με δύο βασικές δεξιότητες επιτήρησης: την τέχνη της ανατροφοδότησης (feedback) και τη διαδικασία της αξιολόγησης (appraisal).

Παράλληλα με τις εισηγήσεις, οι συμμετέχοντες εργάστηκαν σε ομάδες πάνω σε δραστηριότητες του βιβλίου εργασίας: αναστοχασμό στο γιατί η γνώση του Curriculum έχει σημασία τόσο για εκπαιδευτές όσο και για εκπαιδευομένους,

συζήτηση για το πώς αισθάνονται οι επιτηρητές όταν καλούνται να λάβουν αποφάσεις εμπιστοσύνης (entrustment decisions) απέναντι σε έναν εκπαιδευόμενο, και άσκηση κατηγοριοποίησης των βασικών χαρακτηριστικών ενός αποτελεσματικού εκπαιδευτή ή εκπαιδευομένου σε γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις.

Η δεύτερη ημέρα ήταν η περισσότερο βιωματική. Μετά το καλωσόρισμα, οι συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε εργαστήρια και εξασκήθηκαν πρακτικά και στα τρία βασικά εργαλεία αξιολόγησης στον χώρο εργασίας: το mini-CEX (mini-clinical evaluation exercise), το DOPS (direct observation of procedural skills) και το CbD (case-based discussion). Χρησιμοποιώντας βιντεοσκοπημένα σενάρια πραγματικών κλινικών περιστατικών (εξέταση ασθενούς, εκτέλεση επεμβατικής πράξης, συζήτηση περιστατικού), οι επιτηρητές συμπλήρωναν τα αντίστοιχα έντυπα αξιολόγησης βαθμολογώντας τον εκπαιδευόμενο σε άξονες όπως οι δεξιότητες επικοινωνίας, η κλινική κρίση και η οργάνωση/αποτελεσματικότητα, ενώ οι εκπαιδευόμενοι καλούνταν να μπουκ στην θέση του επιτηρητή, ώστε να κατανοήσουν και τις δύο οπτικές.

Μετά την ανασκόπηση των εργαστηρίων στην κεντρική αίθουσα, το πρόγραμμα επικεντρώθηκε στην ίδια την τέχνη της ανατροφοδότησης: πώς αναλύεται η αποτελεσματικότητα μιας ανατροφοδότησης, πώς δίνεται εποικοδομητική ανατροφοδότηση και πώς γίνεται αποδεκτή. Το απόγευμα, οι συμμετέχοντες εφάρμοσαν όσα έμαθαν σε role-play ασκήσεις: σε τριάδες επιτηρητή-εκπαιδευομένου-παρατηρητή, αναπαρήγαγαν μια συνάντηση επιτήρησης 10 λεπτών χρησιμοποιώντας το μοντέλο ανατροφοδότησης Pendleton, με τον παρατηρητή να αξιολογεί τόσο τον επιτηρητή όσο και την τελική συνάντηση επιτήρησης. Στο πλαίσιο αυτό, χρησιμοποιήθηκαν τρία ρεαλιστικά σενάρια εκπαιδευομένων με προβλήματα απόδοσης —έναν κοινωνικό αλλά ασυνεπή εκπαιδευόμενο 1ου έτους, έναν συνεπή αλλά ανεπαρκή σε γνώσεις εκπαιδευόμενο 3ου έτους που είχε αποτύχει δύο φορές σε κλινικές εξετάσεις, και έναν ακαδημαϊκά εξαιρετικό εκπαιδευόμενο με έλλειμμα σε δεξιότητες επικοινωνίας με ασθενείς— ώστε οι συμμετέχοντες να εξασκηθούν σε δύσκολες, ρεαλιστικές συνομιλίες.

Η τρίτη και τελευταία ημέρα επικεντρώθηκε στις πιο απαιτητικές πτυχές της εκπαίδευσης: πώς αναγνωρίζεται έγκαιρα ένας εκπαιδευόμενος που χρειάζεται επιπλέον υποστήριξη, ποια σημάδια πρέπει να προσέξει ο επιτηρητής, και ποιες στρατηγικές βελτίωσης μπορούν να εφαρμοστούν. Μέσα από συζήτηση πραγματικών σεναρίων —μεταξύ άλλων, μιας νέας εκπαιδευόμενης για την οποία υπήρχαν προηγούμενες ανησυχίες από άλλο νοσοκομείο, ενός εκπαιδευομένου με καταγγελίες που ενδεχομένως οφείλονταν σε παρεξήγηση, ενός εκπαιδευομένου με πολλαπλά παράπονα από το νοσηλευτικό προσωπικό, και ενός εκπαιδευομένου που βρέθηκε σε αντικρουόμενες προτεραιότητες φροντίδας ασθενών— οι συμμετέχοντες εξέτασαν πώς διαγιγνώσκονται οι αιτίες χαμηλής απόδοσης και πώς διαχειρίζονται τέτοιες ευαίσθητες καταστάσεις.

Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες εξασκήθηκαν στη διατύπωση στόχων SMART, βελτιώνοντας γενικόλογους αρχικούς στόχους (π.χ. «να ενημερώνομαι για την κλινική πρακτική στην καρδιολογία») σε συγκεκριμένους, μετρήσιμους και χρονικά προσδιορισμένους στόχους. Ακολούθησε ενότητα για την από πολλαπλές πηγές Ανατροφοδότηση (Multi-Source Feedback – MSF), με μελέτη περίπτωσης πραγματικού εκπαιδευομένου (Ακον), όπου οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εντοπίσουν τα βασικά σημεία που χρειάζονται προσοχή από τα σχόλια συναδέλφων και νοσηλευτικού προσωπικού, και να διατυπώσουν αντίστοιχους στόχους βελτίωσης. Στο ίδιο σενάριο, οι συμμετέχοντες ανασκόπησαν το πλήρες φάκελο αποδεικτικών στοιχείων της εκπαιδευομένης (αυτοαξιολόγηση έναντι των EPAs/CiPs, αυτοαξιολόγηση MSF, συνοπτική έκθεση MSF, έκθεση MCR) προκειμένου να καταλήξουν σε τεκμηριωμένη απόφαση εμπιστοσύνης (entrustment decision).

Δόθηκε έμφαση στην έκθεση του εκπαιδευτικού υπεύθυνου και στη σύνδεσή της με τη διαδικασία ARCP (Annual Review of Competence Progression), με τους συμμετέχοντες να αξιολογούν, μέσα από το ίδιο μελετηθέν παράδειγμα, τι είναι χρήσιμο σε μια τέτοια έκθεση, τι λείπει και ποια επιπλέον πληροφορία θα βοηθούσε την επιτροπή ετήσιας ανασκόπησης. Το πρόγραμμα



έκλεισε με μια ενότητα αναστοχασμού και σχεδιασμού δράσης: σε ομάδες επιτηρητών και εκπαιδευομένων, οι συμμετέχοντες κατέγραψαν τα βασικά συμπεράσματα των τριών ημερών, τις προτεραιότητές τους για την εφαρμογή στην πράξη και τα ζητήματα στα οποία χρειάζονται περαιτέρω υποστήριξη, και παρουσίασαν σύντομα τα ευρήματά τους στην ολομέλεια.

Μεθοδολογία: μάθηση μέσα από την εμπειρία

Σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος, η διδακτική προσέγγιση δεν βασίστηκε σε παραδοσιακές διαλέξεις αλλά σε βιωματική μάθηση: βιντεοσκοπημένα κλινικά σενάρια, συμπλήρωση πραγματικών εντύπων αξιολόγησης, δομημένο role-play με εναλλαγή ρόλων επιτηρητή/ εκπαιδευομένου/ παρατηρητή, και συζήτηση σε μικρές ομάδες γύρω από ρεαλιστικά, συχνά δύσκολα σενάρια από την καθημερινή κλινική πράξη. Η επιλογή αυτή αντικατόπτριζε ακριβώς τη φιλοσοφία του νέου εκπαιδευτικού μοντέλου που βασίζεται στις EPAs: η επιτήρηση δεν είναι θεωρητική άσκηση αλλά καθημερινή, τεκμηριωμένη και διαρκής διαδικασία.

Το εκπαιδευτικό υλικό συνοδευόταν από πρωτότυπα έντυπα αξιολόγησης του Royal College of Physicians, τα οποία οι συμμετέχοντες χρησιμοποίησαν αυτούσια στα εργαστήρια, εξοικειώνοντάς τους τόσο με τη μορφή όσο και με το περιεχόμενο των αξιολογήσεων που καλούνται να συμπληρώνουν στην καθημερινή τους πρακτική ως επιτηρητές.

Μετά το πέρας του τριήμερου, δόθηκε στους



συμμετέχοντες η δυνατότητα να ολοκληρώσουν μια προαιρετική διαδικασία αξιολόγησης, ώστε να επισημοποιήσουν την εκπαίδευσή τους. Η διαδικασία προβλέπει τη σύνταξη ενός αναστοχαστικού κειμένου 1.000–1.500 λέξεων πάνω σε μια συνάντηση επιτήρησης που ο συμμετέχων θα διεξαγάγει (ως επιτηρητής) ή θα παρακολουθήσει (ως εκπαιδευόμενος), ακολουθώντας συγκεκριμένη δομή που δόθηκε στους συμμετέχοντες.

Σημασία και προοπτικές

Το πρόγραμμα «Train the Trainers» στην Άρτα αποτέλεσε το πρώτο βήμα μιας ευρύτερης πανευρωπαϊκής προσπάθειας για τη συστηματική εκπαίδευση και πιστοποίηση επιτηρητών στην Καρδιολογία. Η επιλογή της Ελλάδας ως χώρας-πilotού από την UEMS και την ESC αναδεικνύει την εμπιστοσύνη στην ελληνική καρδιολογική κοινότητα να αναλάβει πρωτοπόρο ρόλο στη μετάβαση προς το μοντέλο εκπαίδευσης βασισμένο στις EPAs.

Με την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης και της αξιολόγησης, δημιουργήθηκε ένας πρώτος πυρήνας πιστοποιημένων εκπαιδευτών, οι οποίοι αναμένεται να μεταφέρουν τη γνώση και τη μεθοδολογία που αποκόμισαν στους συναδέλφους τους σε όλη τη χώρα, πολλαπλασιάζοντας έτσι το αποτύπωμα του προγράμματος πέρα από τους άμεσους συμμετέχοντες. Ελπίζουμε ότι η Πολιτεία θα αγκαλιάσει αυτήν την προσπάθεια και θα εντάξει την εκπαίδευση των εκπαιδευτών στους προσεχείς στόχους, έτσι ώστε η εκπαίδευση κατά ειδικότητα, όχι μόνο στην Καρδιολογία αλλά σε όλα τα αντικείμενα της Ιατρικής να αναβαθμισθεί στην χώρα μας.